

Blažek, Václav; Schwarz, Michal

Zájmenná deklinace v altajských jazycích

Linguistica Brunensia. 2015, vol. 63, iss. 2, pp. 57-83

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134490>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Václav Blažek – Michal Schwarz

ZÁJMENNÁ DEKLINACE V ALTAJSKÝCH JAZYCÍCH

ABSTRACT

This article gives a summary of the pronominal declension in the five branches of the Altaic languages (till the present time it was not realized at least in any individual branch), reconstructs pronominal declension for the daughter protolanguages, and then compares these protosystems. The final result is an attempt to reconstruct the Altaic pronominal protosystem. One can conclude that the personal pronouns in the daughter branches of the Altaic (macro-)family preserve one specific common feature: the opposition of a direct case (nominative) with a base for the oblique cases characterized by a nasal extension. Only this extended pronominal stem forms the basis for the case endings proper. An internal analysis of these and external comparisons demonstrate that they represent practically the same case markers as in the nominal declension (cf. BLAŽEK – SCHWARZ 2014).

*When projecting this system into the Altaic protolanguage, it remains an open question whether the different forms of the direct (nominative) and oblique cases in the 1st person sg., namely *(e)bi : *min° in our reconstruction, reflect the primary suppletion or whether they may be derived from a common denominator. Traditionally m- in the 1st person has been explained through nasal assimilation under the influence of the following -n, but comparably legitimate is the idea of a secondary denasalization *mV > *bV in the monosyllabic morpheme with a final vowel. Preliminarily we conclude that this suppletion was functional already on the Proto-Altaic level and only a deeper comparison with the reconstructed protolanguages of Northern Eurasia can confirm the origin of the whole paradigm in one root, both from a genetic perspective (the Nostratic hypothesis of ILLIČ-SVITYČ; DOLGOPOLSKY) or from an areal perspective (cf. e.g. DOERFER, VOVIN).*

KEYWORDS

Altaic languages; Turkic; Mongolic; Tungusic; Korean; Japanese; genetic classification.

Cílem předkládané studie je představit a porovnat paradigmata osobních zájmen altajských jazyků v širším pojetí, tj. jazyků turkických, mongolských, tunguzských,

korejštiny a japonštiny. Jejich přehledy spolu s diskusí různých klasifikačních modelů a se základní literaturou jsme na stránkách časopisu *Linguistica Brunensia* představili v minulých letech (SCHWARZ – BLAŽEK 2010, 2011, 2012). Vedle jmenné deklinace (viz BLAŽEK – SCHWARZ 2014) poskytuje zájmenná morfologie altajských jazyků patrně nejsilnější argument ve prospěch jejich genetické jednoty, i když ani zde nelze *a priori* vyloučit přejímání některých zájmenných kořenů či jejich afixů mezi sousedními jazyky.

1. Zájmenná deklinace v turkických jazycích

1.1 Zájmenná deklinace v jazyce čuvašském

Lit.: CLARK 1998, 439; ANDREEV 1997, 487.

	nom.	gen.	obj. = ak.-dat.	lok.	abl.	instr.	kauzál-finál
1. sg.	epě	manãñ	mana	manta	mantan	manpa	manšãñ
2. sg.	esě	sanãñ	sana	santa	santan	sanpa	sansãñ
3. sg.	vãl	unãñ	ãna	unta	untan	unpa	unšãñ
1. pl.	epir	pirěñ	pire	pirte	pirten	pirpe	pirěñšěñ
2. pl.	esir	sirěñ	sire	sirte	sirten	sirpe	sirěñšěñ
3. pl.	věsem	věsen(ěñ)	věsene	věsenče	věsenčėn	věsempė	věsemšěñ

1.2 Jmenná deklinace v oguzských jazycích

Lit.: DOERFER 1988, 103; DYBO – LEVITSKAJA 2002 145–154.

1. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.
stosman.	ben/men	binüm/benüñ	bini	baña/maña				
turéc.	ben	benim	beni	bana	bende	benden		
gagauz.	ben/bãn	benim	beni	bana	bendã	bendãn		
azerb.	mãn	mãnim	mãni	mãnã	mãndã	mãndãn		
turkm.	men	meniñ	meni	maña	mende	menden		
salar.	mãn	meni(gi)	meni	maña	mente	menten		
chaladž.	mãn	mãnüm	mãni	mãñã	mãndičã	mãndã	mãndilã	mãnditãki

2. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.
stosman.	sen/sin	sinüñ	sini	saja				
turéc.	sen	senim	seni	sana	sende	senden		
gagauz.	sen/sãn	senin	seni	sana	sendã	sendãn		
azerb.	sãn	sãnim	sãni	sãnã	sãndã	sãndãn		
turkm.	sen	seniñ	seni	saja	sende	senden		
salar.	sãn	seni(gi)	seni	saja	sente	senten		
chaladž.	sãn	sãnüñ	sãni	sãñã	sãndičã	sãndã	sãndilã	sãnditãki

1. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.
stosman.	biz	bizüm/biznün	bizi	bize/bizge				
turec.	biz	bizim	bizi	bize	bizde	bizden		
gagauz.	biz	bizim	bizi	bizä	bizdä	bizdän		
azerb.	biz	bizim	bizi	bizä	bizdä	bizdän		
turkm.	bið	biðij	biði	biðe	biðde	biðden		
salar.	pis(ül)er	pisi(r)ni(gi)	pisi(r)ni	pisere	pise(r)te	pise(r)ten		
chaladž.	biz	bizüm	bizi	bizkä	bizdäča	bizdä	bizdälä	bizdätäki

2. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.
stosman.	siz	sizün	sizi	size				
turec.	siz	sizin	sizi	size	sizde	sizden		
gagauz.	siz	sizin	sizi	sizä	sizdä	sizdän		
azerb.	siz	sizin	sizi	sizä	sizdä	sizdän		
turkm.	sið	siðij	siði	siðe	siðde	siðden		
salar.	sele(r)	seli(r)ni(gi)	seli(r)ni	selere	sele(r)te	sele(r)ten		
chaladž.	siz	sizün	sizi	sizkä	sizdäča	sizdä	sizdälä	sizdätäki

3. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.	dir.
stosman.	o, ol	anuj/ onuj	ani/onı	aŋa/ ona	anda	andan/ ondan	anin/ onunla	anca	aŋar
turec.	o	onun	onu	ona	onlarda	onlardan			
gagauz.	o	onun	onu	ona	onda	ondan			
azerb.	o	onun	onu	ona	onda	ondan			
turkm.	(ş)o, (ş)ol	(ş)onuj	(ş)onı	(ş)oŋo	(ş)ondo	(ş)ondon			
salar.	vu	ani(gi)	ani	aŋa/ana					
chaladž.	(b)õ ¹⁾	(m)unuj	(m)üni	(m)urŋa	(m)ündäča	(m)ünda	(m)ündäla	(m)ündätäki	

1) õ „onen“; õõ tento“.

3. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	instr.	ekv.
stosman.	olar/ a(n)lar	anlaruj	anları		onlarda	onlardan		
turec.	onlar	onları	onları	onlara	onlarda	onlardan		
gagauz.	onnar	onnarı	onnarı	onnara	onnarda	onnardan		
azerb.	onlar	onları	onları	onlara	onlarda	onlardan		
turkm.	olor	oloruj	olorı	olora	olorda	olordan		
salar.	vule(r)	vule(r) ni(gi)		vulere/ vulara	vule/a(r)te	vule/a(r)ten		
chaladž.	(b)ullar ¹⁾	(b)ullaruj	(b)ulları	(b)ullarqa	(b)ullärča	(b)ullarda	(b)ullärlä	(b)ullärtäki

1) ullar „oni/they, those“; bullar „tito/these“.

1.3 Zájmenná deklinace v kypčackých jazycích

Lit.: BASKAKOV 1966, 307–308; *Id.*, 1997, 269–270; BERTA 1998, 289; CSATÓ – KARAKOÇ 1998, 337; ČEČENOV 1997, 114; ČEČENOV – AXMATOV 1997, 283; DMITRIEVA 1966, 163; IZIDINOVA 1997, 306; KAJDAROV, 1997, 250–251; KENESBAEV – KARAŠEVA 1966, 327; LEVITSKAJA 1997, 324; MUSAEV 1977, 41.

1. sg.	nom.	gen.	akuzativ	dativ-direktiv	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	men	meniŋ/m	meni	maŋa/maya/ maa	mende	menden	
baškir.	min	miněŋ	mině	miŋe	minde	minen	
nogaj.	men	menim	meni	maya	mende	mennen	
kazaš.	men	meniŋ	meni	mayan	mende	menen	menimen
karakalp.	men	meniŋ	meni	mayan	mende	mennen	
krym.- tatar.	men	meni(m)	meni	maŋa	mende	menden	
karaim. ^H	men	menin/m	meni	mana, ^{Tr} ma(j)a	mende	menden	menimba
tatar.	min	miněm	mině	miŋa	minde	minnen	
baraba	män/men	miniŋ	mini	maŋa	mindä/ min(n)än	mindän	
karač.-balk.	men	meni	meni	manga	mende	menden	
kumyk.	men	meni	meni	maya	mende	menden	

H = dialekt z Haliče; Tr = dialekt z Trakai

2. sg.	nom.	gen.	akuzativ	dativ-direktiv	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	sen	seniŋ/g	seni	saŋa/sana/saa	sende	senden	
baškir.	hin	hiněŋ	hině	hiŋe	hinde	hinen	
nogaj.	sen	seniŋ	seni	saya	sende	sennen	
kazaš.	sen	seniŋ	seni	sayan	sende	senen	senimen
karakalp.	sen	seniŋ	seni	sayan	sende	sennen	
krym.-tatar.	sen	seniŋ	seni	saŋa	sende	senden	
karaim. ^H	sen	senin	seni	sana, ^{Tr} sa(j)a	sende	senden	senimba
tatar.	sin	siněm	sině	siŋa	sinde	sinnen	
baraba	sen/sin	siniŋ	sini	saŋa	sindä/sin(n)än	sindän	
karač.-balk.	sen	seni	senni	sanga	sende	senden	
kumyk.	sen	seni	seni	saya	sende	senden	

1. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dat.-dir.	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	biz	biziŋ/bizim	bizni	bizge	bizde	bizden	
baškir.	běđ	běđđěŋ	běđđě	běđge	běđde	běđden	
nogaj.	biz	bizim	bizdi	bizge	bizde	bizden	
kazaš.	biz(der)	bizdiŋ	bizdi	bizge	bizde	bizden	bizden
karakalp.	biz	biziŋ	bizdi	bizge	bizde	bizden	

1. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dat.-dir.	lokativ	ablativ	instr.
krym.-tatar.	biz	bizim	bizni	bizge	bizde	bizden	
karaim. ^H	biz	biz(n)in	bizni	bizge	bizde	bizden	biznimbe
tatar.	běz	bězněj	bězně	bězge	bězde	bězden	
baraba	pis/bis/biz	pisniņ/pistiņ	pisni/pisti	piskä	pistä	pistäñ	
karač.-balk.	biz	bizni	bizni	bizge	bizde	bizden	
kumyk.	biz	bizin	bizin	bizge	bizde	bizden	

2. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dat.-dir.	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	siz	sizij	sizni	sizge	sizde	sizden	
baškir.	hěđ	hěđđěj	hěđđě	hěđge	hěđde	hěđden	
nogaj.	siz	sizij	sizdi	sizge	sizde	sizden	
kazaš.	siz(der)/ sender ^t	siz(der)diņ/ senderdiņ	siz(der)di/ senderdi	siz(der)ge/ senderge	siz(der)de/ senderde	siz(der)den/ senderden	sizben/ sizdermen/ sendermen
karakalp.	siz	sizij	sizdi	sizge	sizde	sizden	
krym.-tatar.	siz	sizniņ	sizni	sizge	sizde	sizden	
karaim. ^H	siz	siz(n)in	sizni	sizge	sizde	sizden	siznimbe
tatar.	sěz	sězněj	sězně	sězge	sězde	sězden	
baraba	sis/silar	sisniņ/sistiņ	sisni/sisti	siskä	sistä	sistäñ	
karač.-balk.	siz	sizni	sizni	sizge	sizde	sizden	
kumyk.	siz	sizin	sizin	sizge	sizde	sizden	

1) siz 2sg. formál.; sizder 2pl. formál.; sender 2pl. neformál.

3. sg.	nom.	gen.	akuzativ	dativ-direktiv	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	ol	aniņ/γ	ani	aņa(r)/aar	anda	andan	
baškir.	ul	unij	unij	uya	unda	unan	
nogaj.	ol	oniņ	oni	oya	onda	onnan	
kazaš.	ol	oniņ	oni	oγan	onda	onan/odan	onimen
karakalp.	ol	oniņ	oni	oγan	onda	onnan	
krym.-tatar.	o	oni(ņ)	oni	oγa	onda	ondan	
karaim. ^H	ol	aniñ	ani	anar	anda	andan	animba
tatar.	ul	aniņ	ani	aņa(r)/aņar(γa)	anda/aņarda	andan/aņardan	
baraba	ol/ul	ani	ani	aņa	anda	andan/an(n)an	
karač.-balk.	ol	ani	ani	anga	anda	andan	
kumyk.	o	onu	onu	oγar	onda	ondan	

3. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dativ-direktiv	lokativ	ablativ	instr.
kumán.	onlar	anlarniņ/ anlarnin	anlarni	anla(r)γa	anlarda	anlardan	

3. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dativ-direktiv	lokativ	ablativ	instr.
baškir.	ular	ularđij	ularđi	ularya	ularđa	ularđan	
nogaj.	olar	olardij	olardi	olarya	olarda	olardan	
kazaš.	olar	olardij	olardi	olarya	olarda	olardan	olarmen
karakalp.	olar	olardij	olardi	olarga	olarda	olardan	
krym.-tatar.	olar	olarni(ŋ)	olarni	olarya	olarda	olardan	
karaim. ^H	alar	alarnin	alarni	alarya	alarda	alardan	alarba
tatar.	alar	alarnij	alarni	alarya	alarda	alardan	
baraba	alar	alarnij/ alardij	alarni/ alardi	alarya	alarda	alardan/ alarnan	
karáč.-balk.	ala	alanı	alanı	alaya	alada	aladan	
kumyk.	olar	olanı	olanı	olaya	olarda	olardan	

1.4 Zájmenná deklinace v karlučských jazycích

Lit.: BLAGOVA 1997, 156–157; Ead. 2002, 447–448; BOESCHOTEN 1998, 362; ERDAL 2004, 192, 199; HAHN 1998, 391; KIRCHNER 1998, 348; KONONOV 1980, 165; ORUZBAEVA 1997, 295; REŠETOV 1966, 347–348.

1. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	dir.	lok.	abl.	ekv.
stturk.	bän/män	bäniŋ/mäniŋ/ miniŋ	bini/mini	baja/ maŋa	baŋaru	mintä/ min(i)dä	mintin/ mindin	
karach.	men	meniŋ	meni	maŋan		mende	mennen	
ujghur.	män	meniŋ	meni	maŋa		män(iŋ)dä	män(iŋ)din	
kirgiz.	men	menin	meni	maya/ maŋa		mende	menden/ mennen	
čaghat.	men	meniŋ/mäniŋ	meni	maŋa		mendä	mendin	
uzbek.	men	meniŋ	meni	menga		menda	mendan	menimča

2. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	dir.	lok.	abl.	sim.	ekv.
stturk.	sän	säniŋ	sini	saŋa/ säŋä	saŋaru	sintä/ sin(i)dä	sinidin	siničüläyü	
karach.	sen	seniŋ	seni	saŋan		sende	sennen		
ujghur.	sän	seniŋ	seni	saŋa		sän(iŋ)dä	sän(iŋ)din		
kirgiz.	sen	senin	seni	saya/ saŋa		sende	senden/ sennen		
čaghat.	sen	seniŋ/ säniŋ	seni	saŋa		sendä	sendin		
uzbek.	sen	seniŋ	seni	senga		senda	sendan		seniŋča

1. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	ekv.	dir.	sim.
stturk.	biz/ bizlär	biz(n)iŋ	bizni	bizijä/ bizkä	bizintä/ biznitä/ biznidä	biznidan		bizinjärü	bizinčüläyü

1. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	ekv.	dir.	sim.
karach.									
ujghur.	biz	bizniŋ	bizni	bizge	bizde	bizdin			
kirgiz.	biz	bizdin	bizdi	bizge	bizde	bizden			
čaghat.	biz/ bizlär	biz(n)iŋ	biz(n)i	biz(g)ä	bizdä	bizdin			
uzbek.	biz / bizlär ¹	bizniŋ	bizni	bizgä	bizdä	bizdän	bizniŋčä		

1) Exkluziv / inkluziv (POPPE 1965, 192).

2. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	ekv.	abl.	dir.
stturk.	siz/sizlär	siz(n)iŋ/ sizlärniŋ	siz(lär)ni	siziŋä/ sizlärkä	sizintä/ siznidä/ sizlärädä		siznidin	siziŋäru
karach.								
ujghur.	siz(ler)/ siler ¹	sizniŋ/ si(z)lerniŋ	sizni/ si(z)lerni	sizge/ si(z)lerge	sizde/ si(z)lerde		sizdin/ si(z)lerdin	
kirgiz.	siz(der)/ siler ²	siz(der)din/ silerdin	siz(der)di/ silerdi	siz(der)ge/ silerge	siz(der)de/ silerde		siz(der)den/ silerden	
čaghat.	siz/sizlär	siz(n)iŋ	siz(n)i	siz(g)ä	sizdä		sizdin	
uzbek.	siz	sizniŋ	sizni	sizgä	sizdä	sizniŋčä	sizdän	

1) siz = zdvořilá forma vůči jednomu adresátovi; sizler = plurál; siler = zdvořilá forma vůči více adresátům (KIRCHNER 1998, 348).

2) siz = zdvořilá forma vůči jednomu adresátovi; sizder = zdvořilá forma vůči více adresátům; siler = plurál (KIRCHNER 1998, 348).

3. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	inst.	ekv.	dir.	sim.
stturk.	ol „ten“ / bo „tento“ ¹	anıŋ/ munuŋ monuŋ	anıb/ muni	aŋa(r) muŋa(r)	antab/ munta	antın muntın	anıŋ munun	anı(i)čab/ munča	aŋaru bärü	anılayu munılayu
karach.	ol	onıŋ	onı	oyan	onda	onnan				
ujghur.	u	uniŋ	uni	uniŋa	uniŋda	uniŋdin				
kirgiz.	al/ol	anıŋ/ onun	anı/ onı	aŋa/oŋo	anda/ ondo	andan/ ondon				
čaghat.	ol	anıŋ	anı	aŋga	anda	andıŋ				
uzbek.	(b)u	(b)uniŋ	(b)uni	(b)uŋá	(b)undá	(b)undán		(b)unčá		

1) Blíže viz RÄSÄNEN 1957, 27–31.

3. pl.	nom.	gen.	ak.	dat.	lok.	abl.	dir.
stturk.	(b)olar	(b)olarniŋ	(b)olarni	(b)olarka	(b)olarta	(b)olarđin	olargaru
karach.							
ujghur.	ular	ularniŋ	ularni	ularŋa	ularda	ulardin	
kirgiz.	alar	alardın	alardı	alarga	alarda	alardan	
čaghat.	alar	alarniŋ	alarnı	alaraŋa/alarga	alarda	alardın	
uzbek.	(b)ulár	(b)ularniŋ	(b)ularni	(b)ularga	(b)ularda	(b)ulardan	

1.5 Zájmenná deklinace v jihosibiřských turkických jazycích

Lit.: CASTRÉN 1857, 21; DULZON 1966, 450; DYRENKOVA 1940, 93; Ead. 1941, 82; GREKUL 1975, 146; ISXAKOV – PALMBAX 1961, 216–217; M 173–175; SCHÖNIG 1998, 409–410; TT 23.

1. sg.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	min	minij	minī	mayā	minde	minnej	minnej	minzer
šor.	men	mēj/menij	meni	maya/mā	mende	menej	mējme	
čulym.	men/mān	mēj	meni	mā	mānde	māndin	mājvālā	
saryg-yu.	men	minej/ menij	meni	maya/ maja	mende	menindin		
fu-yü-kirg.	min	minij	mini	mī	mīndī	minin		minsar(ih)
altaj.	men	menij	meni	mege/mē/ mā	mende	menej		
tofalar.	men	mij/mim	meni	mejē/mē	mēnde	mēndēn		
tuvín.	men	mēj	meni	mejē/mē	mende	menden		menče

2. sg.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	sin	sinij	sinī	sayā	sinde	sinnerj	sinnerj	sinzer
šor.	sen	sēj/senij	seni	saya/sā	sende	senej	sējme	
čulym.	sen/sān	sēj/sāj	seni	sā	sānde	sāndin	sājvālā	
saryg-yu.	sen	senij	seni	saya/saja/ seniŋga	sende	senindin		
fu-yü-kirg.	sin	sinij	sini	sī	sīndī	sinin		sinsar(ih)
altaj.	sen	senij	seni	sege/sē/sā	sende	senej		
tofalar.	sen	sij/sim	seni	sejē/sē	sēnde	sēndēn		
tuvín.	sen	sēj	seni	sejē/sē	sende	senden		senče

1. pl.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	pīs, bis ^c	bistej ^c	biste ^c	biskā ^c	bistā ^c	bistāj ^c	pissnej	pisser
šor.	pis	pistij	pisti	piske	piste	pistej		
čulym.	pis	pistij	pisti	piskā	pistā	pistin		
saryg-yu. M T	mīs mīster	mīstic mīsternij	mīstī mīsternī	mizgə/mizge misterge	mīsta mīsterte	mīstīn mīsterten		
fu-yü-kirg.								
altaj.	bis(ter)	bistij	bisti	biske	biste	bistej	bis-le	
tofalar.	biʔs/bis ^c	bistej ^c	biste ^c	biskā ^c	bistā ^c	bistān ^c		
tuvín.	bis	bistij	bisti	biske	biste	bisten		bisče / bistive

Pozn.: M = MALOV 1957, 23; T = TENIŠEV – TODAEVA 1966, 173–175.

2. pl.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	sīrer silār, sirā ^c	silārnej/ sirānej ^c	silārne/ sirāne ^c	silārgā/ sirāgā ^c	silārdā/ sirādā ^c	silārdāj/ sirādāj ^c	sirernej	sirerzer

2. pl.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
šor.	s(i)ler	s(i)lerdiŋ	s(i)lerdi	s(i)lerge	s(i)lerde	s(i)lerdeŋ		
čulym.	s(i)lär	slärniŋ	slärni	slärgä	slärdä	slärdin	slärniŋwälä	
saryg-yu. M T	s(e)ler/ siler ¹	slärniŋ silerniŋ	slärni silerni	s(e)lerge silerge	slerte silerte	slertin silerten		
fu-yü-kirg.								
altaj.	sler	slerdiŋ	slerdi	slerge	slerde	slerdeŋ	sler-le	
tofalar.	siler, silär ^c	silär ^c	silärne ^c	silärgä ^c	silärdä ^c	silärdän ^c		
tuvin.	siler	silerniŋ	silerni	silerge	silerde	silerden		silerže / silerdive

1) T 23: *siz-ler.

3. sg.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	ol	aniŋ	ani	ayā	anda	annaŋ	annaŋ	aniŋzar
šor.	ol	āŋ	ani	aya/ā	anda	anaŋ	āŋma	
čulym.	ol	aniŋ	ani	aya, ärä	anda	ändin	aniŋwüla	
saryg-yu. M T	ol qol	aniŋ qoniŋ	ani goni	aja/aya/oja goja	anda/onda gonda	andan/ondan gon(iŋ)dan	kom. anday	
fu-yü-kirg.	ol	aniŋ	ani	oloyo	anda	anan		olsar(ih)
altaj.	ol	oniŋ	oni	oyo/aya/ō	ondo/anda	onoŋ		
tofalar.	ol	onuŋ	onu	aja/ā	indī	unun/indan		
tuvin.	ol	ōŋ	onu	ajā	inda	ōn		olče / olduva

3. pl.	nom.	gen.	ak.	dativ	lokativ	ablativ	instr.	dir.
chakas.	olar/oler	olarneŋ	olarne	olarga	olarda	olardaŋ	olarmaŋ	olarzar
šor.	(i)lar/ p(i)lar ¹	(i)lardiŋ	(i)lardi	(i)larga	(i)larda	(i)lardaŋ		
čulym.	olar	olarniŋ	olarni	olarya	olarda	olardiŋ	olarniŋwüla	
saryg-yu. T	qolar	golarniŋ	golarni	golarya	golarta	golartan		
fu-yü- kirg.								
altaj.	olor	olordiŋ	olordi	olorgo	olordo	olordoŋ	olor-lo/-la	
tofalar.	olar	olarneŋ	olarne	olarga	olarda	olardan		
tuvin.	ilar	olarniŋ	olarni	olarga	olarda	olardan		olarže / olardiva

1) (i)lar 'vzdálenější deixe' = ol + -lar; p(i)lar = po + -lar 'bližší deixe'

1.6 Zájmená deklinace v severosibiřských turkických jazycích: jakutštině

Lit.: BÖHTLINGK 1851, 270; STACHOWSKI – MENZ 1998, 422.

	part. ¹	akuz. ^B	ak.	dat.	ablativ	instr.	ekvativ ²	kom. ³	adverb. ⁴
1. sg.	min	mijigin	migin	miexe	migitten	miginen	miginnēyer	miginnin	miginni
2. sg.	en	äjigin	eʸigin	eʸiexe	eʸigitten	eʸiginen	eʸiginnēyer	eʸiginnin	eʸiginni
3. sg.	kinin ⁵	kinini	kinini	kiniexe	kinitten	kininen	kinitēyer	kinilin	kininni
tento	bu ⁶	manī		maniaya	mantan	manan	mannayar	mannin	manni
onen	ol ⁷	onu		onuoya	onton	onon	onnoyor	onnün	onnu
1. pl.	bihigi ⁸	bisigini	bihigini	bihiexe	bihigitten	bihigenen	bihiginnēyer	bihiginnin	bihiginni
2. pl.	ehigi ⁸	ä/isigini	ehigini	ehiexe	ehigitten	ehigenen	ehiginnēyer	ehiginnin	ehiginni
3. pl.	kiniler		kinileri	kiniler-ge	kiniler-ten	kiniler-nen	kiniler-deyer	kiniler-din	kiniler-inni
kdo	kim ⁹	kimi		kimiexe	kimten	kiminen	kimneyer	kimnin	kimni
co	tuox ¹⁰	tuoyu tugu		tuoxxa toyo ¹¹	tuoxtan	tuoyunan tugunan	tuoxtayar	tuoxtün	tuoxtu

Pozn.: *V jakutštině zanikl genitiv, ale tk. koncovka genitivu přežívá v některých adverbích, např. *bastij* „od začátku“, *tastij* „zvenčí, z vnějšku“ (R 34; další diskusi viz Š 34–35). B = BÖHTLINGK. 1) Též zván neurčitý akuzativ (BÖHTLINGK 1851, 160), původně lokativ. 2) Alternativně casus comparativus; BÖHTLINGK koncovku *-ta* vysvětluje z **-day* < **-day* (sr. **anday* „auf jene Weise“) + mong. instr. **-yar*, zatímco SG 89 v ní vidí lok. **-ta* + dir. **-garU*. 3) Složeno z tk. konektivního suffixu **-li* (sr. sttk. *inili* *ičili* „sowohl die jüngeren als auch die älteren Brüder“) + instr. **-in*. 4) Alternativně modalis, původně staré konverbium: *kihili* < **kišiläyü* „sich wie ein Mensch betragend“, odtud „auf menschliche Art“. 5) Z tk. **käntü* „sám“ (Rä 26). 6) Pl. *balar*, lok. sg. *manna* „zde“. 7) Pl. *olor*, lok. sg. *onno* „tam“ (STACHOWSKI–MENZ 1998, 422–423). 8) Suffix *-igi* představuje číslovku „2“, sr. jak. *ikki* (Rä 10). Alternativně může jít o analogii k sg. posesivům *mijigi* < **menij-ki* & *äjigi* < **senij-ki* (Menges 1968 (1995), 121). 9) Pl. *kimnēx*. 10) Pl. *tuoxtar*. 11) Dnes už jen ve významu „proč“.

1.7 Rekonstruovaný pádový systém osobních zájmen turkického prajazyka

pád	1. sg.	2. sg.	1. pl.	2. pl.	3. sg.	3. sg.	3. pl.
nom.	*(e)bi	*si	*bir	*sif	*o(l) „ten“	*bo/bu „tento“	*(b)olar „ten(to)“
gen.	*min-üj	*sin-üj	*bir-üj	*sif-üj	*an-uj	*mun-uj	*(b)olar-uj
akuz.	*min-i	*sin-i	*bir-i	*sif-i	*an-i	*mun-i	*(b)olar-i
dat.	*min-ka	*sin-ka	*bir-kä	*sif-kä	*an-ka	*mun-ka	*(b)olar-ka
dir.	*min-garu	*sin-garu	*bir-gärü	*sif-gärü	*an-garu	stturk. <i>bärü</i>	*(b)olar-garu
lok.	*min-tä	*sin-tä	*bir-tä	*sif-tä	*an-ta	*mun-ta	*(b)olar-ta
abl.	*min-tin	*sin-tin	*bir-tin	*sif-tin	*an-tin	*mun-tin	*(b)olar-tin
?instr.	*min-in	*sin-in	*bir-in	*sif-in	*an-in	*mun-in	*(b)olar-in
?ekv.	*min-čä	*sin-čä	*bir-čä	*sif-čä	*an-ča	*mun-ča	*(b)olar-ča
?sim.	*min[]läyü	*sin[]läyü	*bir[]läyü	*sif[]läyü	*an(i)-layu	*mun(i)-layu	*(b)olar[]layu

2. Zájmenná deklinace mongolských jazyků

Lit.: BERTAGAEV 1968, 42; FAEHNDRIK 2007, 119; JANHUNEN 1990, 61–62; JAXONTOVA 1996, 66; NUGTEREN 2003, 272; POPPE 1955, 209–225; Id. 1970, 125–127; RYBATZKI 2003, 71; SÁRKÖZI 2004, 26; SLATER 2003a, 83–87; TODAEVA 1968, 24; Ead. 1986, 53–54; WEIERS 2003, 257; WU HUGJILTU 2003, 336.

1. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.-lok.		abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.	bi	minu	namaji		nadur	namača / nadača	namabar	namaluya	
střmo.	bi	minu ^{TH,H,Mu} mini ^{Mu}	namaji TH namaĭ / minaji ^{Mu}	nama ^H < *nama-a	nadur / nada TH nadu ^{Mu}	nadāsa / nidāsa ^{Mu}	nama'ar TH nadawar ^{Mu}	nadalā ^{Mu} /namalu'a	
ordos	bi	mini	namā(g)	namādu	nada	nadās	namāgār / nadār	namālā / nadalā	nadatā
xalxa	bi	mini	nam ^o ē(g)		nado(do)	nadās	nadār		nadot ^o ē
burjat v.	bi	meñi / meñi	namā(ji)	namda		namhā	namār	namlār	namtā
xamn.	bi / bi	mini	namaj	namađu		namāxa	namār		namatei
kalmyk	bi	minĭ / minĕ	namā(g)	nando		nanās	nanār	nanlā	nantā
loirat	bi	mini	namai	nada		nadaēce	nadabēr	nadaluyā	nadatai
šira yughur	bi / bu	mini / muni	namin / damin	nanda / danda		nandasa / dandasa	nandayār	nandala / dandala	
monghl. narin.	bu	muni	ndā		^{dat} ndā ^{lok} munire	ndādza	ndāra	ndāla	
manghr.	bi	muni	namei / nangda	namei-du nangda(-du)					
bonan	be	mene		nada		nasa			
santa	bi	mini/miji	mini/miji // nami	namade / made		namase / mase	biyala	namale / male	
dagur	bi / bi	mini	nam ^o i	namda	nada	namās	namār		namti
moghol	bi	mini/ men(nai)	namei/ nami/ meni	nanda/ -u/ minandu		namasah/ minasah	namangar	bilah	
*o.mo.	*bi	*min-ü/ *min-i	*mina-ji/ *nama-ji	*nama- -a/-du(r)	*na-du(r)	*nama- ača	*nama- θar	*nama- luya	*nama- tai

Zkratky středomongolských pramenů: H Hua-yi yi-yü; Mu Muqaddimat al-Adab; TH Tajná historie Mongolů.

2. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.-lok.	abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.	či	činu	čimaji	čimadur	či-ma-ača	čimabar	čimaluya	
střmo.	či	činu, čini ^{Mu}	čimaji	čimadu(r) / čimada	čimadača	či-ma'ar	čimalā	
ordos	tši	tšini	tšamā(g)	tšamadu	tšamās	tšamār	tšamalā	tšamatā
xalxa	tši	tšini	tšamoē(g)	tšamodo	tšamās	tšamār		tšamt ^o ē

2. sg.	nom.	gen.	ak.	dat.-lok.	abl.	instr.	kom.	soc.
burjat v.	ši	šeŋi / šeŋi	šamã(ji)	šamda	šamhã	šamãr	šamlãr	šamte
xamn.	ci / cĩ	cinĩ	cimai	cimadu	cimãxa	cimãr		cimatei
kalmyk	tši	tšinq	tšamãg	tšamdo	tšamãs	tšamãr	tšamlã	tšamtã
l.oirat	či	čini	čimai	čimadu	čimaēce	čimabēr	čimaluyã	čimatai
šira yughur	či	čini	čimĩn	čimadi	čimasa	čimayãr	čimala	
monghl. narin.	tši	tšini	tšimĩ	(dat. = ak.) lok tšimire	tšimĩdza	tšimĩra	tšimĩla	
manghr.	fi	fĩni / fimeĩ	fimeĩ(-du)					
bonan	če	čene		čoda	čosa			
santa	či	čini / čiji	čini / čiji	čimade	čimase	čiyala	čimale	
dagur	ši	šini	šam ^o i	šamda	šamãs	šamãr		šamt ^o i
moghol	či	čini / čenai	čineĩ/čeni/ čemai/če'i	čenandu	čĩnãsa / čĩn(a)sah	čĩnãr / čĩnangar	tšĩnalē	
*o.mo.	*či	*čĩn-ũ /*čĩn-i	*čĩma-ji	*čĩma-du(r)	*čĩma-ača	*čĩma-θar	*čĩma-luyã	*čĩma-taj

1. pl. ex.	nom.	gen.	ak.	dat.	abl.	instr.	kom.	soc.	
l.mo.	ba	manu	mani	mana	mandur	manača	manijar	manluyã	
střmo.	ba	manu	mani	mana					
ordos		mani	manĩ(g)		mandu	manãs	manãr	manlã	mantã
xalxa		man ^o ē	manĩg		mando	manãs	manãr		mant ^o ē
burjat v.		manã	manĩ/ manĩji		manda	manhã	manãr		mantã
xamn.		manai	manĩ		mandu	manãxa	manãr		mantai/-ei
kalmyk		manã/maŋ	manĩg		mando	manãs	manãr	manlã	mantã
l.oirat		mani	mani		mandu	manēce	manyēr	manluyã	mantai
šira yughur	viz další tabulka								
monghl. narin.		ndã(sgi)ni	ndãsgini		dat. ndãsdu lok. ndãnire	ndãdza	ndãsgira	ndãsgila	
manghr.									
bonan	manģe	mane			manda	mansa			
santa	matan	ma(tan)ni	ma(tan)n-i		matande	matanse	matanyala	matanle	
dagur	bã	mãŋi	mãŋi		mãnda	manãs	manãr		mant ^o i
moghol	-u/mãn	mõni/mãni			mõndu	mõnãsa			
*o.mo.	*ba	*man-u	*man-i	*man-a	*man-dur	*man-ača	*man-iθar	*man-luyã	*man-taj

1. pl. in.	nom.	gen.	akuzativ	dativ	abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.	bida	bidanu	bidani	bidana	bidandur	bidanača	bidanijar	bidanluyã
střmo.	bida	bidanu	bidani		bidandur	bidanãsa	bidanlã	

1. pl. in.	nom.	gen.	akuzativ	dativ	abl.	instr.	kom.	soc.
ordos	<i>bida</i>	<i>bidani</i>						
xalxa	<i>b'addo</i> <i>/bidə</i>	<i>biddoni</i> / <i>bidni</i>	<i>bidnig</i>		<i>biddendə</i>	<i>bidnēs</i>	<i>bidnēr</i>	<i>bidəntē</i>
burjat v.	<i>beḏe</i>							
xamn.	<i>bide</i>	<i>bidenei</i>	<i>*bideni</i>		<i>bidendü</i>	<i>bidenēxe</i>	<i>bidenēr</i>	<i>bidentei</i>
kalmyk	<i>bid^a</i>	<i>bidpnē</i>	<i>bidnig</i>		<i>bidpdə</i>	<i>bidnēs</i>	<i>bidnēr</i>	<i>bidnplē</i> / <i>bidntē</i>
l.oirat	<i>bida(n)</i>	<i>bidani</i>	<i>bidani</i>		<i>bidandu</i>	<i>bidanēce</i>	<i>bidanyēr</i>	<i>bidanluyā</i> / <i>bidantai</i>
šira yughur	^{ex} <i>buda¹</i> ⁱⁿ <i>budas²</i>	^{ex} <i>budani</i> ⁱⁿ <i>budasi</i>	^{ex} <i>budani</i> ⁱⁿ <i>budasi</i>		^{ex} <i>budandi</i> ⁱⁿ <i>budasti</i>	^{ex} <i>budansa</i> ⁱⁿ <i>budasasa</i>	^{ex} <i>budanār</i> ⁱⁿ <i>budasār</i>	^{ex} <i>budanla</i> ⁱⁿ <i>budasla</i>
monghl narin.	<i>buda(-sgi)</i>	<i>budasgi-ni</i>	<i>budasgi-ni</i>		<i>budasgi-du</i>	<i>budasgi-dza</i>	<i>budasgi-ra</i>	<i>budasgi-la</i>
manghr.	<i>dasi^b</i>							
bonan	<i>bede</i>	<i>bedane</i>			<i>bedanda</i>	<i>bedansa</i>		
santa	<i>bižien</i>	<i>bižienni</i>	<i>bižienni</i>		<i>bižiende</i>	<i>bižiense</i>	<i>bižienyala</i>	<i>bižienle</i>
dagur	<i>báda</i>	<i>bádañi</i>						
moghol	<i>bidah</i> / <i>bidat</i>	<i>bidani</i> / <i>bida'i</i> / <i>bidatai</i>	<i>bidani</i> / <i>bida'i</i> / <i>bidati</i>		<i>bidandu</i> / <i>bidat(t)u</i>	<i>bidanasah</i>	<i>bida(ta)r</i>	
*o.mo.	<i>*bida</i>	<i>*bidan-u</i>	<i>*bidan-i</i>	<i>*bidan-a</i>	<i>*bidan-dur</i>	<i>*bidan-ača</i>	<i>*bidan-išar</i>	<i>*bidan-luya</i> / <i>*bidan-taj</i>

1) Původně inkluzivní tvar. 2) Utvořeno z inkluzivního kmene *buda^a* plurálovým sufixem *-s* (NUGTEREN 2003, 272). 3) **bida* + pl. **-s*.

2. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dat.(-lok.)	abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.	<i>ta</i>	<i>tanu</i>	<i>tani</i>	<i>tandur</i>	<i>tanača</i>	<i>tanjar</i>	<i>tanluya</i>	<i>tantai</i>
střmo.	<i>ta</i>	<i>tanu</i>	<i>tani</i>	<i>tandur</i>	<i>tanaca</i>		<i>tanlu'a</i>	
ordos	<i>ta</i>	<i>tani</i>	<i>tani(g)</i>	<i>tandu</i>	<i>tanās</i>	<i>tanār</i>	<i>tanlā</i>	<i>tantā</i>
xalxa	<i>tā</i>	<i>tan^oē</i>	<i>tan^oig</i>	<i>tando</i>	<i>tanās</i>	<i>tanār</i>		<i>tant^oē</i>
burjat v.	<i>tā</i>	<i>tanā</i>	<i>tañi/tañiji</i>	<i>tanda</i>	<i>tanhā</i>	<i>tanār</i>		<i>tantā</i>
xamn.	<i>ta</i> / <i>tā</i>	<i>tanai</i>	<i>tani</i>	<i>tandu</i>	<i>tanāxa</i>	<i>tanār</i>		<i>tantai/-ei</i>
kalmyk	<i>ta</i>	<i>tanā/tañi</i>	<i>taniḡ</i>	<i>tando</i>	<i>tanās</i>	<i>tanār</i>	<i>tanlā</i>	<i>tantā</i>
l.oirat	<i>ta</i>	<i>tani</i>	<i>tani</i>	<i>tandu</i>	<i>tanēce</i>	<i>tanyēr</i>	<i>tanluyā</i>	<i>tantai</i>
šira yughur	<i>ta</i>	<i>tani</i>	<i>tani</i>	<i>tandi</i>	<i>tansa</i>	<i>tanār</i> / <i>tayār</i>	<i>tanla</i> / <i>tala</i>	
monghl. narin.	<i>ta(sgi)</i>	<i>ta(sgi)ni</i>	<i>tasgini</i>	<i>tasdu</i> / ^{lok.} <i>tanire</i> <i>tagida</i>	<i>tasdza</i> / <i>tasgidza</i>	<i>tasgira</i>	<i>tasgila</i>	
manghr.	<i>tasi¹</i>							
bonan	<i>ta</i>	<i>tane</i>		<i>tanda</i>	<i>tansa</i>			
santa	<i>ta</i>	<i>nani</i> / <i>taji</i>	<i>tani</i> / <i>taji</i>	<i>tande</i>	<i>tanse</i>	<i>tayala</i>	<i>tanle</i>	
dagur	<i>tā</i>	<i>tāñi</i>	<i>tāñi</i>	<i>tānda</i>	<i>tanās</i>	<i>tanār</i>		<i>tant^oi</i>
moghol	<i>tā(d)</i>	<i>tāni</i> / <i>tādai</i> , <i>tātai</i>	<i>tāni</i> / <i>tāti</i>	<i>tāndu</i> / <i>tāntu</i>	<i>tānasah</i>	<i>tānar</i>		
*o.mo.	<i>*ta</i>	<i>*tan-u</i>	<i>*tan-i</i>	<i>*tan-dur</i>	<i>*tan-ača</i>	<i>*tan-išar</i>	<i>*tan-luya</i>	<i>*tan-taj</i>

1) **ta* + pl. **-s* (SLATER 2003, 84).

3. sg.	nom.	gen.	akuzativ	dat.(-lok.)	abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.	-i ²	inu	imaji	imadur	imadača	imayari	imaluya	imatai
střmo.		inu	imaji TH	imadur & imada		ima'ari	imalu'a	
dagur	in	inī	jamī	jamad / jamda	jamās	jamār		jamti
moghol	i / ih / eh	ini / eni / ennai	enni ²	enidu ²				
*o.mo.	*i	*in-u	*ima-ji	*ima-du(r)	*imad-ača	*ima-čar	*ima-luya	*ima-taj

1) Posesivní sufix. 2) Vlivem demonstrativa *enah / inah* „tento“ je zřejmě zaměněno očekávané *-m- za -n-. Ve většině živých mongolských jazyků vystupují v roli zájmen 3. osoby původní demonstrativa, která odpovídají l.mo. *ene* „tento“, pl. *ede*, a *tere* „ten“, pl. *tede* (POPPE 1955, 226). Moghol. *mun/munah* „ten“, pl. *munat/mutat* „ti“ (WEIERS 2003, 258) a stmoghol. (Zirni ms.) *mun* „on sám“, *muna* „tento“ (ZM 117) představují demonstrativum, které je doloženo ve střmo. *mün*, pl. *müt* „this one“ (RYBATZKI 2003, 72). Kuriózní původ má zájmeno 3. osoby v mongghul & manghuer: *gan* „on, ona“ < pmong. *irgen „lidé“ (GEORG 2003, 298; SLATER 2003b, 314).

3. pl.	nom.	gen.	akuzativ	dat.(-lok.)	abl.	instr.	kom.	soc.
l.mo.		anu						
střmo.		anu	ani	andur, lok. ana				
dagur	ān	āni	āni	ānda	ānās	ānār		ānti
*o.mo.	*a	*an-u	*an-i	*an-du(r)	*an-ača	*an-ičar	?*an-luya	*an-taj

3. Zájmenná deklinace tunguzských jazyků

Lit.: AVRORIN, JN V, 137; AVRORIN – LEBEDEVA, JN V, 200; BENZING 1955, 107–109; BULATOVA 2003, 179–183; HAENISCH 1961, 42–43; MENGES 1968, 151–152, 192–193; MÖLLENDORF 1892, 6; PETROVA 1967, 64–65; SUNIK 1968a, 160; Id. 1968b, 220; TSUMAGARI 2009, 6.

1. sg.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
nom.	bi ²	mī	bi	bi/bī	bī	bi	bī	bi	bi/bī	bi	*bi
gen.	mini ²						minī		miŋi		*min- ŋi
ak.	mimbe	mimbwə	mimbə	mimbe	minəwə	minəwə	minewə	minəwə	minəwə	minu	*.bä- bä
dat.	minde	mindu	mindu	^{lok} mindu	mindu	mindu	mindü	mindü	mindü	mindü	*.düä
abl.	minci		miŋki	mikki	mindüi	mindigi	mindüxi	min- dukkə j	minduk	minduk	*.dü.ki
lok.		mindulə	mindulə	mindulə	mindüla	mindulə	mindülä	mindulä	mindula	mindulə	*.dü.lä
prol.						mindili	mindüli	minduli	minduli	minduli	*.dü.li
dir./ lok.									minikla	mirəkla	*.ki.lä
dir./ prol.									minikli	mirəkli	*.ki.li
dir./ all.		minči	minti	mittai	minti	mintigi	mintixi	minətki / mintiki	mintiki	mintəki	*.ti.ki

1. sg.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
instr.		mind'i	minzi	minzi	mińži	minzi	minji	minži	minži	minɕ	*-ži
el.		mind'iadi	minziŋi		mińžiŋi		mingji		minŋit	mingič	*-g'i.ŋi
kom.				mindu					minnun	minnun	?

1) Sr. džurč. *bi. 2) Sr. džurč. *mini (KANE 1989, 270, #676).

2. sg.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
nom.	si'	sī	si	si/si	sī	si	sī	si	si/si	hi	*si
gen.	sini						sinī		siŋi		*sin-ŋi
ak.	simbe	simbiwə	simbə	simbe	sinəwə	sinəwə	sinəwe	sinəwə	sinəwə	himu	*-bā-bā
dat.	sinde	sindu	sindu	lok ^o sindu	sindu	sindu	sindü	sindü	sindü	hindü	*-düä
abl.	sinci		siŋki	sikki	sindüi	sindigi	sindüxi	sindukkə ^j	sinduk	hinduk	*-dü.ki
lok.		sindulə	sindulə	sindulə	sindüla	sindulə	sindülä	sindulä	sindula	hindulə	*-dü.lä
prol.						sindili	sindüli	sinduli	sinduli	hinduli	*-dü.li
dir./lok.									sinikla	hinɕklä	*-ki.lä
dir./prol.									sinikli	hinɕkli	*-ki.li
dir./all.		sinči	sinti	sittai	sinti	mintigi	sintixi	sinətki / sintiki	sintiki	hinɕki	*-ti.ki
instr.		sind'i	sinzi	sinzi	sińži	sinzi	sinji	sinži	sinži	hinɕ	*-ži
el.		sind'iadi	sinziŋi		sińžiŋi		singji		sinŋit	hingič	*-g'i.ŋi
kom.				sindu					sinnun	hinnun	?

1) Sr. džurč. *ši (KANE 1989, 270, #675).

1. pl. ex.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
nom.	muse				biti	minti	miti	bitta/bit	mit	mut	*mün.ti'
gen.	musei										*-ŋi
ak.	musebe							-və/-pə	mitpə/-wə	mutü	*-ba
dat.	musede							-dü/-tü	mittü	muttü	*-dua
abl.	museci							-dukkə ^j /-tuk	mittuk	muttuk	*-du.ki
lok.								-lā/-tulā			*-du.lā
prol.								-lā/-tulī	mittulī	muttulī	*-du.lī
dir./lok.										mutɕklä	*-ki.lä
dir./prol.									mitikli	mutɕkli	*-ki.lī
dir./all.								-tiki/-tiki	mittiki	muttɕki	*-ti.ki
instr.								-ži/-i-t	mitit	mutɕ	*-ži
elativ									mitkit	mitkič	*-g'i.ŋi
kom.									mitnun	mutnun	?

1) Utvořeno od kořene *mün-, který tvořil bázi nepřímých pádů inkluzivního zájmena 1. osoby pl.

1. pl. ink.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
nom.	be	buə	bū	bu	bū	bu	bū	bu	bu / bū	bu	*būä
gen.	meni						münī		muŋi		*mün-ŋi
ak.	mimbe	bun- biwə	mum- bə	mum- bəpu	mun- əwə	mun-əwə	mün- ewe	mun-əwə	mun-əwə	mun- u	*-bä-bä
dat.	mende	bundu	mundu	^{lok} mundu	mundu	mundu	mündü	mundü	mundü	mundü	*-düä
abl.	men- ci		muŋ- ki	muk- ki	mun- düi	mun-dugi	mün- düxi	mun- dukkəj	mun- duk	mun- duk	*-dü.ki
lok.		bun- dulə	mun- dulə	mun- dulə	mun- düla	mun-dulə	mün- dülä	mun-dulə	mun-dula	mun- dulə	*-dü.lä
prol.						mun- dili	mün- düli	mun-duli	mun-duli	mun- duli	*-dü.li
dir./ lok.									mun- iklə	mun- ɔklə	*-ki.lä
dir./ prol.									mun- ikli	mun- ɔkli	*-ki.li
dir./ all.		bun- či	mun- ti	mut- təi	mun- ti	mun-tugi	mün- tixi	munatki / muntiki	mun- tiki	mun- təki	*-ti.ki
instr.		bunđi	munzi	munzu	muŋzi	munzi	münji	munzi	munzi	munč	*-ži
el.		bun- điadī	mun- ziŋi		muŋ- ziŋi		mün- giji		mun ŋit	mun-gič	*-gī.ži
kom.				mun- du					mun-nun	mun- nun	?

2. pl.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki	ewen	*
nom.	suwe	suə	sū	su	sū	su	sū	su	su / sū	hu / hū	*süä
gen.	suweni						sünī		suŋi		*sün-ŋi
ak.	suwembe	sumbiwə	sumbə	sumbəpu	sunəwə	sunəwə	sünewe	sunəwə	sunəwə	hunu	*-bä-bä
dat.	suwende	sundu	sundu	^{lok} sundu	sundu	sundu	sündü	sundü	sundü	hundü	*-düä
abl.	suwenci		suŋki	sukki	sundüi	sundugi	sündüxi	sun- dukkəj	sunduk	hunduk	*-dü.ki
lok.		sundulə	sundulə	sundulə	sundüla	sundulə	sündülä	sundulə	sundula	hundulə	*-dü.lä
prol.						sundili	sündüli	sunduli	sunduli	hunduli	*-dü.li
dir./ lok.									suniklə	hunɔklə	*-ki.lä
dir./ prol.									sunikli	hunɔkli	*-ki.li
dir./ all.		sunči	sunti	suttai	sunti	suntugi	süntixi	sunətki / suntiki	suntiki	hunətki	*-ti.ki
instr.		sunđi	sunzi	sunzu	suŋzi	sunzi	sünji	sunzi	sunzi	hunč	*-ži
el.		sunđiadī	sunziŋi		suŋziŋi		süngiji		sunŋit	hungič	*-gī.ži
kom.				sundu					sunnun	hunnun	?

3. sg.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki ²	ewen	*
nom.	i	ńoańi	nāni	nōni	nũŋ-ańi	núa-ni	nugan	noŋan	nũŋan	noŋ-tɕn	*i *-ńi
gen.	ini								nũŋarŋi		*-ŋi
ak.	imbe	ńoam- bańi	nām- bańi	nōm- boni	-amańi	-man		-mān	nũŋan- ma	-man	*-ba
dat.	inde	ńoan- doańi	nān- dũni	nōn- duni	-andũni	-ndĩni		-dũn	nũŋan- du	-ɕndũn	*-dua
abl.	inci		nāŋ- kĩni	nōk- kĩni		-ndĩŋĩni		-dukkĩn	nũŋan- duk	-ɕndukun	*-du.kĩ
lok.		ńoan- dolańi	nān- dũlani	nōn- dulani		-ndĩlani		-dulān		-ɕndulan	*-du.lā
prol.						-ndĩlĩni		-dulĩn	nũŋanduli	-ɕndulin	*-du.lĩ
dir./ lok.										-ɕklan	*-kĩ.lā
dir./ prol.										-ɕklin	*-kĩ.lĩ
dir./ all.		ńoan- čiańi	nān- tĩni	nōt- toini		-ntĩŋĩni		-tixĩn		-ɕntɕkin	*-tĩ.kĩ
instr.		ńoan- dĩańi	nān- zĩni	nōn- zičĩ		-nziĩni		-žĩn	nũŋan- ži	-ɕndĩn	*-žĩ
el.		ńoan- d'ĩańi	nān- zižĩni							-ŋidĩn	*-gĩ.žĩ
kom.				nōn- duni					nũŋan- nun	-ɕndĩn	?

1) Sr. džurč. *ini (KANE 1989, 297, #813). 2) Bez koncového *-ńi podle CASTRÉNA (1856).

3. pl.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki ¹	ewen	*
nom.	ce	ńoańči	nāti	nōči	nũŋanti	núaťi	-sal	noŋatil	nũŋar	noŋar-tɕn	*ti *-ti(n)
gen.	ceni								nũŋarŋi		*-ŋi
ak.	cembe	ńoam- bačĩ	nām- baťi	nōm- bočĩ	-wa	-wə		noŋal- ba-tin	nũŋar- wa	-bũ-tɕn	*-ba
dat.	cende	ńoan- doaçĩ	nān- dũťi	nōn- dučĩ	-du	-dũ		-dũ-tin	nũŋar- du	-dũntɕn	*-dua
abl.	cenci		nāŋ- kĩťi	nōk- kičĩ		-dĩŋĩ		-dukki- tin	nũŋar- duk	-dũqũ-tɕn	*-du.kĩ
lok.		ńoan- dolačĩ	nān- dũlaťi	nōn- dulačĩ		-la		-dulā- tin		-dũla-tɕn	*-du.lā
prol.						-lĩ		-dulĩ-tin	nũŋar-lĩ	-dũli-tɕn	*-du.lĩ
dir./ lok.										-ɕqla-tɕn	*-kĩ.lā
dir./ prol.										-ɕqli-tɕn	*-kĩ.lĩ
dir./ all.		ńoan- čiačĩ	nān- tĩťi	nōt- toini		-tĩŋĩ		-tixĩ-tin		-tɕqi-tɕn	*-tĩ.kĩ

3. pl.	man.	nanai	olča	orok	oroči	udihe	solon	negidal	ewenki ¹	ewen	*
instr.		ńoańďiači	nānzjiti	nōnzjīči	-žī	-zī		-žī-tin	nūjaržī	-di-tən	*-žī
el.		-ďiďiači	nānzjiziti							-gidi-tən	*-gī.žī
kom.				nōn- đuči					nūjar- nun	-ńūn-tən	?

1) Bez koncového *-ti(n) podle CASTRÉNA (1856).

4. Zájmenná deklinace v korejštině

Současná korejská osobní zájmena, pokud jsou eliminovány čínské výpůjčky (např. *ce* „já“ – viz MARTIN 1996, 45) a zdvořilostní tvary, představují zdánlivě jednoduchý systém, např. zájmeno 2. osoby pl. je utvořeno od singulárního tvaru plurálovým sufixem *-huy*, podobně jako zdvořilý 1. pl. *ce-huy* „my“ od 1. sg. *ce* „já“ (LR 174–175). Ale už na středokorejské úrovni se v jednotlivých pádech objevuje neregulární akcentuace v 1. a 2. osobě sg.

12

Lit.: LR 71, 185–186; Ma 133, 701, 710–712.

	1. sg.	2. sg.	1. pl.	2. pl.
nkor.	나 <i>na</i>	너 <i>nə</i>	우리 <i>uri</i>	너희 <i>nəhūi</i>
střkor.				
abs.	<i>nà¹</i>	<i>nè²</i>	<i>wúlí</i>	<i>nèhūy</i>
subj.	<i>náy</i>	<i>něy</i>		
gen.	<i>náy</i>	<i>něy</i>		
ak.	<i>nāl</i>	<i>nəl</i>		

Poémy zvané *hyangga* z 8.–10. st. zachycují starokorejské tvary osobních zájmen, které se však skrývají za čínskými znaky. Systém jejich transkripce *idu* užívaný pro korejštinu od éry Tří království až po éru Čoson naznačuje čtení znaku pro 1. osobu sg:

1. sg. (& pl.?) 矣³ **uy* & 矣 徒⁴ **uynoy*, kde *-noy* je pseudoplurálový sufix jako ve střkor. *emanim-nay* „matky“ (LR 71; sr. Ma 708). Lee (1977, 85) odvozoval tvar **yy*

1 Sr. VA 225 o pravděpodobném stkor. čtení **na*. RAMSTEDT (PKE 118) odvozoval zájmeno z praformy **mna*.

2 LR 186; Ma 710, 712. VOVIN (2011, 255) uvádí jinou distribuci přízvuku: subj. *něy*, gen. *něy*, ak. *nəl*. RAMSTEDT (PKE 121) předpokládal další vývoj z **nme* < **snā*. Nicméně, v inlautu se skupina *-sn-* zachovává ještě ve střkor. období, jak ilustruje forma *is-no-n*, jež je derivátem slovesa *isi-* „být“. Naproti tomu mediální asimilace *-t + n- > -nn-* je doložena např. ve formě *ton-ní-* „běžet kolem“ < **tot-ní-*, a tak lze připustit i vývoj z **tnā* (sr. MARTIN 1996, 27, 76).

3 Znak 矣 se čte v moderní pekingské čínštině *yí* a slouží k označení postverbální perfektivní částice. Pro ranou střední čínštinu rekonstruoval PULLEYBLANK (1991, 367) výslovnost **i*/*i*, STAROSTIN (ChDb) **ńí*, s předcházejícími formami v poklas. čín. **ńí*, Han & kl. čín. **ńí*, prekl. čín. **hə?* (STAROSTIN, ChDb).

4 Znak 徒 se v moderní pekingské čínštině čte *tú* a znamená „jít pěšky; pěšák, sluha“. Předchází mu

z **ʒj*, WHITMAN (2012, 33) z **ʒj*, kterému mohla podle MENGESE (1984, 249) předcházet praforma **wěj*, snad slučitelná se zájmenem 1. osoby sg. **bi*, rekonstruovatelným v turkických, mongolských a tunguzských jazycích. Labiála v iniciální pozici chybí i v dalších etymonech, např. ve střkor. *i* „být“ : tg. **bi-*; mo. **büji-*; stj. *wi-* (EDAL 35, 342). Alternativním východiskem může být rekonstrukce **ebi*, z níž je odvoditelné i čuv. *epě*.

1. pl. 吾⁵ 里⁶. První znak je použit v roli sémantogramu, označuje zájmeno 1. osoby. Jeho použití i v roli fonogramu je lákavé, ale ke změně výslovnosti z **ɲuʂ* na *u* muselo dojít mezi přelomem tisíciletí a 14. st., tedy po době vzniku poém. Druhý znak představuje fonetický komplement. Jeho středočínské čtení potvrzuje konvenční středokorejskou transkripci s likvidou *-l-*, které však ve starších vývojových fázích čínštiny předcházelo **-r-*.

2. sg. 汝⁷. Sémantogram pro zájmeno 2. osoby. Jeho středočínské čtení se mezi roky 600 a 1000 změnilo z **riō* (STAROSTIN, ChDb) či **rið* (PULLEYBLANK 1991, 268) na **riə*/**ryə*. V podobě s iniciální palatální nazálou mohl tedy znak posloužit i jako fonogram, tentokrát v souhlase s chronologií vzniku poém. Vovin (2011, 255) uvažuje o stkor. rekonstrukci **ne* „ty“.

V roli zájmen 3. osoby vystupují demonstrativa, která se rozlišují podle vzdálenosti od mluvčího: blízká – *i/yo* „tento“ < střkor. *í*; střední – *ku/ko* „ten“ < střkor. *kù*; vzdálená – *ce/co* „onen“ < střkor. *tyé* (Ma 134, 548, 649, 439).

5. Zájmenná deklinace staré japonštiny a dialektů souostroví Rjúkjú (bez rozlišení čísla)

Lit.: V 216–279; VOVIN 2011.

1. os.	<i>wa</i>	<i>ware</i> ¹	* <i>wanu</i> ²	<i>šuri</i>	* <i>a</i> ³	<i>are</i>	<i>na</i> ⁴	<i>marö</i>
pos.	<i>wa-Nka</i>	<i>ware</i>		^{nom} <i>waa-ga</i>	<i>a-Nka</i>			<i>marö-Nka</i>
ak.	<i>wa-wo</i>	<i>ware-wo</i>		<i>waN</i>	<i>a-wo</i>	<i>are-wo</i>		
dat.	<i>wa-ni</i>	<i>ware-ni</i>	<i>wanu-ni</i>	<i>waN-ni</i>		<i>are-ni</i>		

pozdní střčín. **thuʂ* < rané střčín. **do* (PULLEYBLANK 1991, 311) = **do* < postkl. čín. **dhō* < Han & stčín. **dhō* (STAROSTIN, ChDb). Jeho použití je motivováno částečnou synonymií s kor. *nae* „osoba“, které bylo gramatikalizováno do funkce plurálového znaku, sr. *pumo* „rodič“ : *pumone* „rodiče“ (SKE 158).

5 Znak 吾 se v moderní pekingské čínštině čte *wú* a označuje zájmeno 1. sg. „já, mě“. Za dynastie Yuan (1270–1360) se vyslovoval v podobě *u*. Těmto formám předchází pozdní střčín. (kolem r. 1000 po Kr.) **ɲuʂ*, rané střčín. (kolem r. 600 po Kr.) **ɲɔ* (PULLEYBLANK 1991, 325) = **ɲo* < postkl. čín. **ɲhō* < Han & stčín. **ɲhā* (STAROSTIN, ChDb).

6 Znak 里 se v moderní pekingské čínštině čte *lǐ* a znamená „ves, obec, občina, sousedství, komunita; délková míra“. Předchází mu střčín. **li*/**li* (PULLEYBLANK 1991, 188) = střčín. & postkl. čín. **li* < Han & kl. stčín. **rɔ* < preklas. čín. **rə*? (STAROSTIN, ChDb).

7 Znak 汝 se v moderní pekingské čínštině čte *rú* a vztahuje se k zájmenu 2. osoby sg. „ty“. Předchází mu pozdní střčín. **riə*/**ryə* < rané střčín. **rið* (PULLEYBLANK 1991, 268) = střčín. **riō* (STAROSTIN, CHDB) < postkl. čín. **rihō* < Han & kl. stčín. **rihá* < prekl. stčín. **nha*? (STAROSTIN, ChDb).

1. os.	wa	ware ¹	*wanu ²	šuri	*a ³	are	na ⁴	marö
kom.				waN-tu				
abl.		ware-yori						
dir.	wa-Nkari			waN-niNkai				

1) *warai, kde -ra- může být plurálový sufix a -i ukazatel aktivního pádu (V 220). 2) Sr. tvary v dialektch souostroví Rjúkjú: kawahira *banu*, hateruma *baa*, kunigami, sesoko *waa/waN* (V 229). 3) Sr. strj. a „já“, pos. *a-ga*, sesoko 'a, 'agan, 'agami „my, nás“, yonaguni 'anu „já“ : ba- „my“ (V 241). VOVIN (V 243) dále přemýšlí o souvislosti s ainu prefixem *a/*a-N-, který slouží jako ukazatel 1. osoby tranzitivního slovesa a jako sufix -an u slovesa intransitivního. 4) VOVIN (2011, 254) soudí, že jde o adaptaci kor. na „já“.

2. os.	na	nare	namuti ¹	masi	imasi	myimasi	ore ²	*si
pos.	na(ne)-Nka							*si-Nka ³
gen.						myimasi-nö		
ak.	na-wo	nare-wo		masi-wo				
dat.	na-ni					myimasi-ni		
kom.	na-tö							

1) Stjp. *namuti* je doloženo pouze v glosách či transkripcích, ale ve střjp. se objevuje běžně v podobě *namuti* & *namudi* (V 247, pozn. 82; Sy 51). Souvisí s prj. **namu*, rekonstruovaném na základě koniyya *naŋ*, sesoko *naa*, *naN*, *namizato*, *šuri* a strj. *naa* (V 247–255 a VOVIN 2011, 254–255 soudí, že tvary z Rjúkjú jsou převzaty ze střjp., a všechny japonské formy 2. osoby na n- mají korejský původ). 2) Sr. též prj. **Ura* (VOVIN 2011, 255; V 289: **ura*). 3) Rekonstruováno na základě střjp. *si-ga mi* „tvé tělo“ > „ty“, sr. paralelní formaci *wa-ga mi* „mé tělo“ > „já“ (V 267). Stjp. východisko **siNka* lze interpretovat i jako **sin-Nka*.

3. os.	blízké: kö ¹	střední: sō	*si	vzdálené: ka ²	woti/wotö/wote ³	prj. *anu/*ari ⁴	prj. *unu/*uri ⁵
pos.		sō-(ne)-Nka	si-Nka				
gen.		sō-ne					
ak.	kō-woNpa	sō-wo					
abl.	kō-yu/-ywo						

1) VOVIN (V 279) zpochybňuje srovnání MARTINA (1966, 244) se střkor. *kū* „ten“ pro významový rozdíl a preferuje srovnání s čuvaš. *ku* „tento“, volha-bulh. *kō* id. Dále sr. salar. *ku*, saryg-yugur *gu/go* id. (EDAL I, 709). 2) Sr. rj. *kari/kanu* „ten, onen“, doložené v dialektch agarinakasone, yonaha, yonaguni a tonoshi-ro (V 293–294). 3) VOVIN (V 295) předpokládá demonstrativum **wo* < **bo*- pro vzdálenou deixi, zatímco *ti* spojuje se stjp. *ti* „cesta, způsob“. 4) Strj. 'anu / 'ari „ten, onen“ (V 293). Sr. střjp. *ano* „ten“ (Sy 52). 5) Rjúkjú: *šuri 'unu / 'uri* „ten, onen“ (V 289 uvažuje o souvislosti s rj. zájmenem 2. osoby **ura*).

6. Altajský prajazykový systém osobních zájmen

Osobní zájmena rekonstruovaná v dceřiných větvích altajských jazyků zachovávají společný rys, který může být promítnut do pravděpodobného společného prajazyka: opozici přímého pádu (nom.) a základu nepřímých pádů, který je charakterizován nazálním rozšířením, jak ilustruje následující tabulka. Teprve takto rozšířený zájmený kmen přijímá pádové koncovky. Jejich vnitřní rozbor i vnější srovnání uka-

zují, že jde v zásadě o tytéž pádové ukazatele jako u jmenného skloňování. Porovnáním rekonstruovaných pádových systémů mezi jednotlivými altajskými větvemi se zabýváme ve speciální studii (BLAŽEK – SCHWARZ 2014). I v projekci do altajského prajazyka zůstává nezodpovězena otázka, zda různé formy přímého a nepřímých pádů v 1. osobě, v sg. konkrétně $*(e)bi^s$: $*min^o$, odrážejí původní supletivismus nebo mohou být odvozeny ze společného jmenovatele. Tradičně se m - v 1. osobě sg. i pl. vysvětluje nazální asimilací pod vlivem n . Stejně legitimní je však úvaha o sekundární denazalizaci $*mV > *bV$ v jednoslabičném morfému zakončeném vokálem (sr. ILLIČ-SVITÝČ 1976, 65). Předběžně lze konstatovat, že supletivismus byl funkční už na praaltajské půdě a teprve hlubší srovnání s rekonstruovanými prajazyky dalších jazykových rodin severní Eurasie může potvrdit původ paradigmatu od jediného kořene, ať už v perspektivě genetické (nostratická hypotéza – viz ILLIČ-SVITÝČ 1976, 55–56, 65; DOLGOPOLSKY 1984) nebo areálové (DOERFER, VOVIN). Z této opozice je odvoditelný i zdánlivě zcela neslučitelný pár stkor. $*\gamma j$ vs. $*na$. S přihlédnutím k možnosti interpretovat stjp. na jako raný korejský import (V 245–246; VOVIN 2011, 253) a základ mongolských nepřímých pádů $*nama^o$ metatezí z $*mana^o$ a dále z $*mina^o$, dostáváme poměrně homogenní minimální paradigma $*(e)bi$ vs. $*min^o$. Pak zbývá vysvětlit, jak odpovídá vokál a japonského zájmena vokálu $*i$ v ostatních větvích. Ve formě $*ban^o$ lze vyjít ze sekvence $*CiCa$, která vede k pjp. $*CaCa$ (EDAL I, 106). Formu $*ba$ lze pak vysvětlit buď vlivem $*ban^o$ nebo adaptací původně plurálové formy. Dodejme, že stjp. zájmena jsou více méně společná pro sg. i pl. Snad obdobná je situace i ve 2. osobě sg. Také zde lze ve stjp. na & $namuti$ vidět korejské výpůjčky (V 247–255). Samo stkor. $*ne$ / střkor. $nè$ může představovat redukci výchozího $**snV$ nebo $**tnV$. Výchozí supletivní pár by pak měl podobu $*si$: $*tin^o$. Plurál 1. osoby pravděpodobně rozlišoval inkluzivní a exkluzivní formu. Inkluziv byl tvořen sufixem $*-r$, který primárně zřejmě vyjadřoval duál (sr. EDAL I, 222). V mongolské větvi byl nahrazen plurálovým sufixem $*-d$, který utvořil i střmo. pl. mud „oni“ od sg. mun (sr. POPPE 1955, 178–180). Finální $-a$ lze připsat vlivu mongolského zájmena 2. pl. $*ta$ „vy“. Exkluzivní zájmeno 1. osoby pl. $*ba$ se od zájmena 1. sg. $*(e)bi$ liší kořenovým vokálem. Vokální opozice $*i$ v sg. oproti $*a$ v pl. je zřejmě univerzální, objevuje se i ve 2. a 3. osobě pl. Zda fungovala obdobná supletivní opozice i ve 2. osobě pl., není jasné. Snad mohlo jít o pár $*si[j]ä(-r)$: $*t'an^o$. Roli zájmen 3. osoby plnila v jednotlivých větvích různá demonstrativa.

8 V tradiční rekonstrukci pouze $*bi$. Rekonstrukce $*(e)bi$ s fakultativním $*e$ - rekonstruovaným na základě čuv. $epě$ vysvětluje ztrátu očekávaného $-p$ - ve stkor. $*\gamma j$, neboť jedním z regulérních reflexů intervokálního $*-b-$ je zřejmě už na altajské půdě $*-j-$ (EDAL I, 36), sr. střkor. $kái$ „záliv, ústí řeky“ || tg. $*xebe-$ > olča $xewe(n)$ „jezero“, nan. $xewè$ „jezero, zátoka“ aj. || stjp. $kapa$ „řeka“ (EDAL I, 771).

	turkický	mongolský	tunguzský	středokorejský *starokorejský	prajaponský	altajský
1. sg.	*(e)bi	*bi	*bi	ʔyj < *ij	*ba	*(e)bi
obl.	*min°	*min(a)° / *nama° < *mana° < *min°	*min°	?nà < *mn°	*ban°	*min°
2. sg.	*si		*si			*si
obl.	*sin°		*sin°	?nè < *sn° / *tn°	*si[n]	*sin°
2. sg.		*či				*tʔi
obl.		*čín° / *čima°		?nè < *sn° / *tn°		*tʔin°
1. pl. in. / du.	*biř	*bida¹	*büä	wúlí	*barai	*bi[j]ä(-ř)
obl.			*mün°			*mün°
1. pl. ex.		*ba			*ba	*ba
obl.		*man°			*ban°	*man°
2. pl.	*siř		*süä			*si[j]ä(-ř)
obl.			*sün°			*sün°
2. pl.		*ta				*tʔa
obl.		*tan°				*tʔan°
3. sg.	*-i „jeho“	*i	man. i	í „tento“	i „ten“	*i⁶
obl.	*-in° khal. řna „tam“	*in°	man. in° džurč. ini sol. ini „jeho“			*in°
3. sg./pl.	*o(l)	*ondu „jiný“		kor. ol „právě ten“⁵	prj. *unu/*uri	*o⁷
obl.	*an°	pl. *an°			střjp. ano prj. *anu/*ari	*an⁸
3. sg.	*bo/*bu				*bo- > woti	*bo
obl.	*mun°	*mün/*mun⁴				*mun°
3. sg.	*-si „jeho“²				*sö / *si	*si
3. sg.	*kō „tento“³	*kü: l.mo. tere kü „přesně ten“		kū „ten“	*kō „tento“	*kü
3. sg.	*ti-(kü) „ten“	*tere „ten“ *tede „ti“	*tari „ten“	tyé „ten“		*tʔa/*tʔe⁹

1) Tradičně vysvětlováno jako *bi „já“ + pl. sufix *-d (Illič-Svityč 1976, 56); alternativně *bi & *ta „já & vy“ (R 71, §37). 2) Sr. EDAL II, 1320-21. 3) Sr. EDAL I, 709; V 279. 4) Sr. EDAL II, 912. 5) Sr. kor. onal „dnes“ < *ol-nal (SKE 176-177). 6) Sr. EDAL I, 577. 7) Sr. EDAL II, 1040. 8) Sr. EDAL I, 487. 9) Sr. EDAL II, 1388.

Zkratky gramatických termínů: abl. ablativ, adver. adverbiál, ak(uz). akuzativ, all. allativ, atr. atributiv, dat. dativ, dir. direktiv, distrib. distributiv, ekv. ekvativ (= *casus comparativus*), el. elativ, erg. ergativ, ex. exkluziv, gen. genitiv, in. inkuziv, instr. instrumentál, kom. komitativ, kon. konektiv, lok. lokativ, obj. objektiv, obl. základ nepřímých pádů; part. partitiv, prol. prolativ, prosek. prosekutiv, sim. similitativ, ter. terminativ, term. terminální.

Zkratky jazyků: alt. altajský, azerb. azerbajdžánský, baraba baraba-tatarský, baškir. baškirský, bulh. starobulharský; čín. čínský, čulym. čulymský, čuvaš. čuvašský, džurč. džurčenský, gagauz. gagauzský, chakas. chakaský, chaladž. chaladžský, jak(ut). jakutský,

jp. japonský, kalm. kalmycký, karač.-balk. karačejevsko-balkarský, karach. karachanidský, karaim. karaimský, karakalp. karakalpacký, kazaš. kazašský, khal. khaladžský, kirg. kirgizský, kl(as). klasický, kor. korejský, kumyk. kumycký, kypčak. kypčacký, l. literární, man. mandžu, manghr. mangghuer, mo. mongolský, monghl. mongghul, narin. naringhol, nogaj. nogajský, o. obecně, oghuz. oghuzský, osman. osmanský, p- proto-, r- raný, rj. rjúkjú, salar. salarský, sol. solonský, st- staro-, stř- středo-, stturk. staroturkický, šor. šorský, tatar. tatarský, tg. tunguzský, tk. turkický, tofalar. tofalarský, turec. turecký, turkm. turkmenský, tuvín. tuvinský, ujk(hur). ujghurský, uzbek. uzbeký, yu. yugurský.

LITERATURA

- AJ = KONONOV, Andrej Nikolaevič et al., eds. 1993. *Altajskie jazyki*, Moskva: Nauka.
- AVRORIN, Valentin Aleksandrovič. 1968. Nanajskij jazyk. In: s. *JN V*, 129–148.
- AVRORIN, Valentin Aleksandrovič – LEBEDEVA, E.P. 1968. Oročskij jazyk. In: *JN V*, s. 191–209.
- B = BÖHTLINGK, Otto. 1851. *Über die Sprache der Jakuten. Grammatik, Text und Wörterbuch*. St. Petersburg: Eggers – Leipzig: Voss.
- BASKAKOV, Nikolaj Aleksandrovič. 1966. Karakalpakskij jazyk. In: *JN II*, s. 301–319.
- BASKAKOV, Nikolaj Aleksandrovič. 1997. Karakalpakskij jazyk. In: *TJ*, s. 264–271.
- BENZING, Johannes. 1955. *Die tungusischen Sprachen. Versuch einer vergleichenden Grammatik*. Mainz: Akademie der Wissenschaften und der Literatur.
- BERTA, Arpád. 1998. Tatar and Bashkir. In: *TL*, s. 283–300.
- BERTAGAEV, Trofim Alekseevič. 1968. Kalmyckij jazyk. In: *JN V*, s. 34–52.
- BLAGOVA, Galina Fëdorovna. 1997. Čagatajskij jazyk. In: *TJ*, s. 148–159.
- BLAGOVA, Galina Fëdorovna. 2002. Karlucko-ujgurskaja gruppa. Morfologija (krome glagola). In: *RR*, s. 339–475.
- BLAŽEK, Václav – SCHWARZ, Michal. 2014. Jmenná deklinace v altajských jazycích. *Linguistica Brunensia*. 62(1), s. 89–98.
- BOESCHOTEN, Hendrik. 1998. Uzbek. In: *TL*, s. 357–378.
- BULATOVA, Nadežda Ja. 2003. Mestoimenija v sibirskoj gruppe tunguso-mančžurskix jazykov. *Acta Linguistica Petropolitana*. T. I, část 3, s. 171–236.
- CASTRÉN, Mathias A. 1856. *Grundzüge einer tungusischen sprachlehre, nebst kurzem wörterverzeichnis*. Hrsg. von Anton Schiefner. St. Petersburg: Kaiserliche Akademie der Wissenschaften.
- CASTRÉN, Mathias A. 1857. *Versuch einen koibalischen und karagassische Sprachlehre* [online]. Hrsg. von Anton Schiefner. St. Petersburg: Kaiserliche Akademie der Wissenschaften [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: <https://archive.org/details/malexandercastro1castgoog>.
- CINCIUS, Vera I. 1982. *Negidal'skij jazyk*. Leningrad: Nauka.
- CLARK, Larry. 1998. Chuvash. In: *TL*, s. 434–452.
- CSATÓ, Éva Á. – KARAKOÇ, Birsal. 1998. Noghay. In: *TL*, s. 333–343.
- ČEČENOV, Alij Axmatovič. 1997. Poloveckij jazyk. In: *TJ*, s. 110–115.
- ČEČENOV, Alij Axmatovič – AXMATOV, Ibragim Xašimovič. 1997. Karačaevo-balkarskij jazyk. In: *TJ*, s. 272–285.
- DMITRIEVA, Ljudmila Vasil'jevna. 1966. Jazyk barabinskix tatar. In: *JN II*, s. 155–172.

- DOERFER, Gerhard. 1988. *Grammatik des Chaladsch*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- DOLGOPOLSKY, Aharon. 1984. On personal pronouns in the Nostratic languages. In: GSCHWANTLER, Otto. et al., eds. *Linguistica et Philologica. Gedankenschrift für Björn Collinder*. Wien: Braumüller, s. 65–112.
- DULZON, Andrej Petrovič. 1966. Čulymsko-tjurkskij jazyk. In: *JN II*, s. 446–466.
- DYRENKOVA, Nadežda P. 1940. *Grammatika ojratskogo jazyka* [online]. Moskva: Izdatelstvo Akademii nauk SSSR [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: <http://nbra.ru/bd/pdf/153.pdf>.
- DYRENKOVA, Nadežda P. 1941. *Grammatika šorskogo jazyka* [online]. Moskva – Leningrad: Izdatelstvo Akademii nauk SSSR [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: http://nauka1941-1945.ru/files/pdf/EB_1941_AKS_00000138.pdf.
- DYBO, Anna Vladimirovna. 2006. Prátjurkskij jazyk – osnova: Imja. In: TENIŠEV, Ėdgem R. – DYBO, Anna V., eds. *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskix jazykov: Tjurkskij jazyk-osnova; Kartina mira prátjurkskogo étnosa po dannym jazyka*. Moskva: Nauka, s. 228–239.
- DYBO, Anna Vladimirovna – LEVITSKAJA, Lija Sergeevna. 2002. Oguzskaja gruppa (Fonetika, Morfonologija, Imja). In: *RR*, s. 7–156.
- EDAL – STAROSTIN, Sergei – DYBO, Anna – MUDRAK, Oleg. 2003. *Etymological Dictionary of the Altaic Languages*. T. I–III. Leiden–Boston: Brill.
- ERDAL, Marcel. 1993. *Die Sprache der wolgabolgarischen Inschriften*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- ERDAL, Marcel. 2004. *A Grammar of Old Turkic* [online]. Leiden: Brill [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: http://altaica.ru/LIBRARY/turks/Erdal_OTG.pdf.
- FAEHNDRICH, Burgel R. M. 2007. *Sketch Grammar of the Karlong variety of Mongghul, and dialectal survey of Mongghul*. Manoa. Doctoral thesis. University of Hawai'i.
- GABAIN, Anna von. 1950. *Alttürkische Grammatik*. Leipzig: Harrassowitz.
- GEORG, Stefan. 2003. Mongghul. In: *ML*, s. 286–306.
- GREKUL, Anastasija Ivanovna. 1975. Mestoimenija. In: BASKAKOV, Nikolaj Aleksandrovič, ed. *Grammatika xakasskogo jazyka*. Moskva: Nauka, s. 145–163.
- HAENISCH, Erich. 1961. *Mandschu-Grammatik*. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädia.
- HAHN, Reinhard F. 1998. Uyghur. In: *TL*, s. 379–396.
- ILLIČ-SVITYČ, Vladislav M. 1976. *Opyt sravnenija nostratičeskix jazykov*. T. II. Moskva: Nauka.
- ISXAKOV, Fazyl G. – PALMAX, Aleksandr A. 1961. *Grammatika tuvinskogo jazyka*. Moskva: Izdatelstvo vostočnoj literatury.
- IZIDINOVA, Seville Refatovna. 1997. Krymskotatarskij jazyk. In: *TJ*, s. 298–308.
- JANHUNEN, Juha. 1990. *Material on Manchurian Khamnigan Mongol*. Helsinki: Castrenianum Complex of the University of Helsinki in cooperation with the Finno-Ugrian Society. Castrenianumin toimitteita, Vol. 37.
- JAXONTOVA, Natalja S. 1996. *Ojratskij literaturnyj jazyk XVII veka*. Moskva: Nauka.
- JN II = BASKAKOV, Nikolaj Aleksandrovič et al., eds. 1966. *Jazyki narodov SSSR. T. II: Tjurkskie jazyki*. Leningrad: Nauka.
- JN V = SUNIK, Orest P. et al., eds. 1968. *Jazyki narodov SSSR. T. V: Mongol'skie, tunguso-maňčžurskie i paleoaziatskie jazyki*. Leningrad: Nauka.
- KAJDAROV, Abu-Ali Tuganbaevič. 1997. Kazaxskij jazyk. In: *TJ*, s. 242–253.
- KANE, Daniel. 1989. *The Sino-Jurchen Vocabulary of the Bureau of Interpreters*. Bloomington: Indiana University.
- KANE, Daniel. 2009. *The Kitan Language and Script*. Leiden–Boston: Brill.

- Kazakh language* [online]. [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Kazakh_language
- KENESBAEV, SMET K. – KARAŠEVA, N.B. 1966. Kazaxskij jazyk. In: *JN II*, s. 320–339.
- KIRCHNER, Mark. 1998. Kirghiz. In: *TL*, s. 344–356.
- KJ = VOVIN, Alexander. 2010. *Koreo-Japonica: a re-evaluation of a common genetic origin*. Honolulu: University of Hawai‘i Press - Center for Korean Studies.
- KONONOV, Andrej Nikolaevič. 1980. *Grammatika jazyka tjurkskix runičeskix pamjatnikov <VII – IX vv.>*. Leningrad: Nauka.
- KUUN, Geza, ed. 1981. *Codex Cumanicus*. Budapest: Oriental reprints.
- Kyrgyz language* [online]. [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Kyrgyz_language#Pronouns
- LEE, Ki-Moon. 1977. *Geschichte der koreanischen Sprache*. Übersetzt von Bruno Lewin. Wiesbaden: Reichert.
- LEVITSKAJA, L.S. 1997. Kumyjskij jazyk. In: *TJ*, s. 319–327.
- LR = LEE, Ki-Moon – RAMSEY, S. Robert. 2011. *A History of the Korean Language*. Cambridge: University Press.
- M = MALOV, Sergej E. 1957. *Jazyk želtyx ujuurov: slovař i grammatika*. Alma-Ata: Izdatel'stvo Akademii nauk Kazaxskoj SSR.
- Ma = MARTIN, Samuel E. 1992. *A Reference Grammar of Korean*. Tokyo: Charles E. Tuttle Company.
- MARTIN, Samuel E. 1966. Lexical evidence relating Korean to Japanese. *Language*. 42, s. 185–251.
- MARTIN, Samuel E. 1996. *Consonant Lenition in Korean and the Macro- Altaic Question*. Honolulu: University of Hawai‘i.
- MENGES, Karl H. 1968. Die tungusischen Sprachen. In: *Tungusologie. Handbuch der Orientalistik*. I. Abteilung, 5. Band: Altaistik, 3. Abschnitt. Leiden–Köln: Brill, s. 21–256.
- MENGES, Karl H. 1968 (1995). *The Turkic Languages and Peoples*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- MENGES, Karl H. 1984. Korean and Altaic – a preliminary sketch. *Central Asiatic Journal*. 28(3–4), s. 234–295.
- ML = JANHUNEN, Juha, ed. 2003. *The Mongolic Languages*. London–New York: Routledge.
- MÖLLENDORF, Paul G. von. 1892. *Manchu Grammar with Analysed Texts*. Shanghai: American Presbyterian Mission Press.
- MUSAEV, Kenesbaj M. 1977. *Kratkij grammatičeskij očerk karaimskogo jazyka*. Moskva: Nauka.
- NUGTEREN, Hans. 2003. Shira Yughur. In: *ML*, s. 265–285.
- ORUZBAEVA, Bubujna O. 1997. Kirgizskij jazyk. In: *TJ*, s. 286–297.
- PETROVA, Tatjana I. 1967. *Jazyk orokov (ul'ta)*. Leningrad: Nauka.
- PKE = RAMSTEDT, Gustaf J. 1982. *Paralipomena of Korean Etymologies*. Collected and edited by Songmoo Kho. Helsinki: Société Finno-Ougrienne. Mémoires de la société Finno-Ougrienne, Vol. 182.
- POPPE, Nicholas. 1955. *Introduction to Mongolian Comparative Studies*. Helsinki: Société Finno-Ougrienne. Mémoires de la société Finno-Ougrienne, Vol. 110.
- POPPE, Nikolaus. 1965. *Introduction to Altaic Linguistics*. Wiesbaden: Harrassowitz.
- POPPE, Nicholas. 1970. *Mongolian. Language Handbook*. Washington: Center for Applied Linguistics.

- PULLEYBLANK, Edwin G. 1991. *Lexicon of Reconstructed Pronunciation in Early Middle Chinese, Late Middle Chinese, and Early Mandarin*. Vancouver: UBC Press.
- R = RAMSTEDT, Gustaf J. 1952. *Einführung in die altaische Sprachwissenschaft*. II: *Formenlehre*. Bearbeitet und herausgegeben von Pentti Aalto. Helsinki: Société Finno-Ougrienne. Mémoires de la société Finno-Ougrienne, Vol. 104, 2. Cit. podle ruského překladu *Vvedenie v altajskoe jazykoznanie: Morfologija*. Překl. SLONIM, L. S. Moskva: Izdatel'stvo inostrannoj literatury, 1957.
- Rä = RÄSÄNEN, Martti. 1957. *Materialien zur Morphologie der Türkischen Sprachen*. Helsinki: Societas orientalis fennica. *Studia Orientalia*, Vol. 21.
- RASSADIN, Valentin I. 1978. *Morfologija tofalarskogo jazyka v sravnitel'nom osveščennii*. Moskva: Nauka.
- REŠETOV, Viktor Vasil'jevič. 1966. *Uzbekskij jazyk*. In: *JN II*, s. 340–362.
- Ro = ROBBEETS, Martine I. 2005. *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?* Wiesbaden: Harrassowitz.
- RR = TENIŠEV, Ėdgem R., ed. 2002. *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskix jazykov: Regionalnye rekonstrukcii*. Moskva: Nauka.
- RYBATZKI, Volker. 2003. *Middle Mongol*. In: *ML*, s. 57–82.
- SÁRKÖZI, Alice. 2004. *Classical Mongolian*. Munich: Lincom Europa.
- SCHWARZ, Michal – BLAŽEK, Václav. 2010. *Klasifikace a rozšíření mongolských jazyků*. *Linguistica Brunensia*. 58(1–2), s. 11–50.
- SCHWARZ, Michal – BLAŽEK, Václav. 2011. *Klasifikace a přehled turkických jazyků*. *Linguistica Brunensia*. 59(1–2), s. 25–59.
- SCHWARZ, Michal – BLAŽEK, Václav. 2012. *Tunguzské jazyky – přehled, klasifikace, současný stav*. *Linguistica Brunensia*. 60(1–2), s. 147–170.
- SKE = RAMSTEDT, Gustaf J. 1949. *Studies in Korean Etymology*. Helsinki: Société Finno-Ougrienne. Mémoires de la Société Finno-Ougrienne, Vol. 95.
- SLATER, Keith W. 2003a. *Grammar of Mangghuer: A Mongolic Language of China's Qinghai-Gansu Sprachbund*. London: Curzon.
- SLATER, Keith W. 2003b. *Mangghuer*. In: *ML*, s. 307–324.
- STACHOWSKI, Marek – MENZ, Astrid. 1998. *Yakut*. In: *TL*, s. 417–433.
- STAROSTIN, Sergej. 1991. *Altajskaja problema i proisxoždenie japonskogo jazyka*. Moskva: Nauka.
- STAROSTIN, ChDb = STAROSTIN, Sergej A. 2005. *Chinese Database* [online]. [cit. 5.2.2015]. Dostupné z: <http://starling.rinet.ru/cgi-bin/query.cgi?root=config&morpho=o&basename=data\china\bigchina>.
- SUNIK, Orest Petrovič. 1968a. *Ulčskij jazyk*. In: *JN V*, s. 149–171.
- SUNIK, Orest Petrovič. 1968b. *Uděgejskij jazyk*. In: *JN V*, s. 210–232.
- Sy = SYROMJATNIKOV, Nikolaj A. 1983. *Klasičeskij japonskij jazyk*. Moskva: Nauka.
- TENIŠEV, Ėdgem R. – DYBO, Anna V., eds. 2006. *Sravnitel'no-istoričeskaja grammatika tjurkskix jazykov: Tjurkskij jazyk-osnova; Kartina mira pratjurkskogo étnosa po dannym jazyka*. Moskva: Nauka.
- TJ = TENIŠEV, Ėdgem R., ed. 1997. *Jazyka mira: Tjurkskie jazyki*. Moskva: Indrik.
- TL = JOHANSON, Lars – CSATÓ, Éva Á., eds. 1998. *The Turkic Languages*. London–New York: Routledge.
- TODAEVA, Buljaš X. 1961. *Dunsjanskij jazyk*. Moskva: Izdatel'stvo vostočnoj literatury.

- TODAEVA, Buljaš X. 1968. *Burjatskij jazyk*. In: *JN V*, s. 13–33.
- TODAEVA, Buljaš X. 1986. *Dagurskij jazyk*. Moskva: Nauka.
- TSUMAGARI, Toshiro. 2009. *A Sketch of Solon Grammar* [online]. Hokkaido University. [cit. 5.2.2015]. Dostupné z: http://eprints.lib.hokudai.ac.jp/dspace/bitstream/2115/38236/1/01_p1-21.pdf.
- TT = TENIŠEV, Ėdgem R. – TODAEVA, Buljaš X. 1966. *Jazyk želtyx ujugrov* [online]. Moskva: Nauka [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: http://altaica.ru/LIBRARY/TODAEVA/Jazyk_zheltyh_ujugrov.pdf.
- V = VOVIN, Alexander. 2005–2009. *A Descriptive and Comparative Grammar of Western Old Japanese*. Part 1: *Sources, Script and Phonology, Lexicon and Nominals*. Part 2: *Adjectives, Verbs, Adverbs, Conjunctions, Particles, Postpositions*. Folkestone (Kent): Global Oriental.
- VA = VOVIN, Alexander. 1995. Once again on the accusative marker in Old Korean. *Diachronica*. 12(2), s. 223–236.
- VOVIN, Alexander. 2011. First and second person singular pronouns: a pillar or a pillory of the 'Altaic' hypothesis? *Türk Dilleri Araştırmaları*. 21(2), s. 251–278.
- WEIERS, Michael. 2003. Moghol. In: *ML*, s. 248–264.
- WHITMAN, John. 2012. The Relationship between Japanese and Korean. In: TRANTNER, Nicolas, ed. *The Languages of Japan and Korea*. London: Routledge, s. 24–38.
- WU HUGJILTU. 2003. Bonan. In: *ML*, s. 325–345.
- Xakasskij slovar' onlajn* [online]. [cit. 2.2.2015]. Dostupné z: <http://www.sostik.info/gram-5.php>.
- ZM = IWAMURA, Shinobu et al. 1961. *The Zirni Manuscript*. Kyoto: Kyoto University.

Poděkování: Tato studie vznikla pod záštitou grantů České grantové agentury v projektech P406/12/0655 a GA15-12215S. Děkujeme Zuzaně Maláškové za revizi anglického abstraktu a Alexandru Vovinovi za zprostředkování jeho spisu *A Descriptive and Comparative Grammar of Western Old Japanese* (2005).

Václav Blažek

Department of Linguistics and Baltic Languages
Faculty of Arts, Masaryk University
Arna Nováka 1, 602 00 Brno
Czech Republic
blazek@phil.muni.cz

Michal Schwarz

Department of Linguistics and Baltic Languages
Faculty of Arts, Masaryk University
Arna Nováka 1, 602 00 Brno
Czech Republic
schwarz@phil.muni.cz

